

FOTOGRAFIE: PAUL ROMIJN

Regionalisering komt nauwelijks van de grond

PROFESSOR JOUKE VAN DIJK OVER REGIONAAL ARBEIDSMARKTBELEID

Regionalisering is een van de belangrijkste thema's in bve-land. De arbeidsmarkt is immers regionaal, zegt ook Jouke van Dijk, hoogleraar Regionale Arbeidsmarktanalyse aan de Rijksuniversiteit Groningen. Maar wat moeten we eigenlijk verstaan onder regio en wat gebeurt er op dit moment aan arbeidsmarktbeleid? Niet heel veel, zegt Van Dijk. "De huidige structuur waarin incentives ontbreken om tot regionaal arbeidsmarktbeleid te komen dat boven gemeenten uitstijgt, is de dood in de pot."

DOOR LEX SANOU

Sinds de Regionale Bureaus Arbeidsmarktbeleid (RBA's) zijn opgedoekt in 2002, is het volgens Van Dijk bestuurlijk een chaos in de regio. "Gemeenten zijn wettelijk aangewezen als de partij die de regio voert over regionaal arbeidsmarktbeleid, maar de meeste gemeenten zijn of te klein om die rol op zich te kunnen nemen, of ze hebben te weinig kennis in huis. Grote gemeenten zijn qua schaalgrootte net in staat om dat wel te doen, maar die trekken zich dan weer van omringende gemeenten weinig aan. Gemeenten hebben er namelijk financieel belang bij het aantal ww'ers in de eigen gemeente terug te dringen, dus krijg je een soort 'eigen volk eerst'-beleid. Op langere termijn is dat niet goed voor de matching van werkenden en arbeid, want de buitengewesten komen te weinig aan bod. Aan de andere kant is de provincie weer te groot en landsdelen ook."

Als gemeenten te klein zijn, wat is dan een juiste schaalgrootte?

"De natuurlijke omvang van de arbeidsmarkt wordt voornamelijk bepaald door de pendelafstand van huis naar werk. Gemiddeld is die afstand drie kwartier. Bovendien pendelen laagopgeleiden minder dan hoogopgeleiden. Dat betekent dat je op korte afstand moet zien te matchen. Wil je beleid kunnen voeren, dan moet je een gebied hebben dat is afgegrensd. Je kunt bijvoorbeeld niet de randstad als regio bestempelen, want in Amsterdam is ander arbeidsmarktbeleid nodig dan in Rotterdam. Je hebt ook een zekere 'span of control' nodig om arbeidsmarktbeleid te kunnen voeren. Dus

er moeten niet teveel partijen aan tafel zitten, maar ook weer niet te weinig. Kortom, er is niet één optimaal schaalniveau."

Waar komt de behoefte aan regionalisering vandaan?

"Lange tijd is er geen aandacht geweest voor specifieke regionale omstandigheden. Het arbeidsmarktbeleid was landelijk en bestond uit bemiddelen en aan het werk houden. Maar in sommige regio's ontstond een mismatch tussen vacatures en werkgelegenheid; in de ene regio waren relatief meer oudere werklozen of juist meer jongere; de economische activiteiten verschilden. Die verschillende omstandigheden vereisten een ander type beleid."

Als het arbeidsmarktbeleid bestuurlijk nog niet op orde is, wordt inhoudelijk dan wel de juiste arbeidsmarktanalyse gemaakt?

"Nee, cijfermatig niet. Er worden wel rapportages gemaakt, maar er is geen afstemming tussen beleid en arbeidsmarkt-informatie. Er vindt ook niet systematisch arbeidsmarktonderzoek plaats. Als je niet precies weet hoe de beroepsbevolking eruit ziet, waar precies de vacatures zitten, hoe groot de natuurlijke uitstroom is en hoe lang mensen werkloos zijn, weet je ook niet welk beleid het juiste is. Het draait in de regio momenteel vooral om de belangen van verschillende partijen."

Welke partijen zouden in ieder geval aan tafel moeten zitten?

"Roc's, werkgeversorganisaties/branche-organisaties en het

CWI. Het UWV zou moeten fuseren met de sociale dienst van de gemeente en opgekrikt moeten worden naar regio-niveau.”

Wat is de rol van het beroepsonderwijs in het regionale arbeidsmarktbeleid?

“Het beroepsonderwijs moet oppassen dat het niet te breed opleidt. Kunst- en cultuuropleidingen of sportopleidingen aanbieden is opleiden voor werkloosheid. Het probleem is dat roc's niet worden afgerekend op het feit of afgestudeerden aan het werk komen, maar op diploma's. Er is dus geen prikkel om verandering te brengen in dat mechanisme; er zouden prikkels moeten komen om meer op te leiden voor de arbeidsmarkt.”

Maar op basis van welke gegevens moeten ze dat dan doen?

“Het is ook heel lastig te voorspellen hoe de arbeidsmarkt zich ontwikkelt. Je kunt alleen beleid ontwikkelen op basis van macrotrends.”

Aan de andere kant hoor je over tekorten aan personeel: we kunnen geen ict'ers krijgen of geen lassers.

“Maar wat zit er achter die vraag? Hoe is het over twee jaar? Als bedrijven dat roepen, waarom riepen ze dat niet eerder, toen ze het hadden kunnen zien aankomen?

Roc's zullen vooral moeten inzetten op het niveau van opleidingen, niet zo zeer op te verwachten personeelstekorten in bepaalde branches. Daarnaast moeten ze voor de ambachtelijke beroepen specifieke vakgerichte opleidingen maken. De discrepantie tussen ambachtelijke beroepen en arbeidsmarkt is veel groter dan tussen kennisberoepen en arbeidsmarkt. Bij de laatsten is het minder relevant wat je hebt gestudeerd, maar gaat het om niveau.”

Staat arbeidsmarktbeleid gelijk aan beleid voor laaggeschoolden?

“Dat zou niet zo moeten zijn, maar laaggeschoolden zijn nu eenmaal lastiger te matchen dan hoger geschoolden; wat vanzelf gaat hoeft je niet te regelen.”

Maar in het kader van de kenniseconomie is meer aandacht

voor hooggeschoolden toch ook noodzakelijk?

“Dan praat je over scholing en dat is meer onderwijsbeleid. Arbeidsmarktbeleid is in de kern toch mensen uit de uitkering krijgen, zo goed mogelijk bemiddelen naar de arbeidsmarkt en als dat niet lukt instrumenten inzetten als gesubsidieerde arbeid e.d.. Je kunt wél zeggen dat het beleid te weinig integraal is. Uit onderzoek blijkt dat wanneer je eenmaal uit het werkproces bent gevallen, het buitengewoon lastig is weer aan werk te komen, zelfs in de huidige tijd van krapte op de arbeidsmarkt. Met die wetenschap is het raar dat wanneer je werkloos wordt en je jezelf inschrijft bij het CWI, jouw dossier een half jaar blijft liggen zonder dat er iets wordt gedaan. Als je na twee maanden al ziet dat het niets wordt met het vinden van werk, kun je toch een reïntegratietraject starten? Nu loop je de kans van het CWI doorgeschoven te worden naar het uwv, waar ook niet veel gebeurt en dan ineens roept de gemeente dat je weer aan het werk moet. Inmiddels is dan anderhalf jaar verstreken. Een regionaal orgaan zou daar iets aan moeten doen, zoals vroeger de rba's, met bevoegdheden en reïntegratiemiddelen van de gemeenten.”

Er zijn nu toch regionale platforms arbeidsmarktbeleid (rpa's)?

“Die hebben nooit gefunctioneerd; zij houden hun hand op bij de gemeenten of ze ook iets mogen doen. De huidige structuur waarin incentives ontbreken om tot regionaal arbeidsmarktbeleid te komen dat boven gemeenten uitstijgt, is de dood in de pot.”

Zijn er signalen die duiden op de ontwikkeling van een regionaal arbeidsmarktbeleid?

“Nee, ik heb weinig vertrouwen in de toekomst wat dat betreft. Men is erg zoekend. Gemeenten moeten nog wennen aan hun nieuwe rol. Bovendien verandert er bestuurlijk niet zo snel iets. Kijk bijvoorbeeld naar Amsterdam waar men voor Amsterdam en omgeving een nieuwe bestuurlijke structuur wil. Daar is men al jaren mee bezig.”

Wat betekent dat voor werkzoekenden?

“Niet veel, want de economie trekt aan en door de vergrijzing hebben we te maken met een krappe arbeidsmarkt. De druk is dus eigenlijk niet zo groot om actie te ondernemen.” ■